

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Вченої ради
факультету економіки та
менеджменту

Тарасюк Г. М.

28 _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»

для студентів освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 275 «Транспортні технології (за видами)»
спеціалізація 275.03 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
освітньо-професійна програма «Транспортні технології (на автомобільному
транспорті)»

факультет економіки та менеджменту
кафедра гуманітарних і соціальних наук

Робочу програму схвалено на засіданні
кафедри гуманітарних і соціальних наук
протокол від 28 серпня 2019р. № 7

Розробник: д.філос.н., проф. кафедри гуманітарних і соціальних наук

Муляр В. І.

Житомир
2019 – 2020 н. р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -3	Галузь знань: 27 «Транспорт»	Нормативна	
Модуль 2	Спеціальність: 275 «Транспортні технології (за видами)» Спеціалізація 275.03 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів 2		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин 90		8-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції	
		24 год.	-
		Практичні, семінарські	
		12 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		54 год.	- год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: Екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36/54.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити освоєння філософії як специфічного освоєння дійсності, як науки та світогляду, найважливішим питанням яких виступають відносини “людина-світ”.

Завдання:

- формування у студентів високої світоглядно-методологічної культури;
- освоєння студентами понятійно-категоріального апарату філософії;
- ознайомити студентів з основними досягненнями світової філософської думки, головними періодами та логікою її розвитку.
- формування у студентів творчого мислення, здатності діалогічних форм освоєння програмного матеріалу.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен знати предмет і об'єкт філософії, основні способи філософського освоєння світу. В результаті він має самостійно осмислювати місце та роль людини в системі природного і суспільного буття, її сутність та призначення, гуманістичний зміст відносин з світом.

вміти:

- вміти застосовувати наукову методологію та світогляд для аналізу явищ природної та соціальної дійсності;
- вміти усвідомлювати гуманітарну підготовку в університеті як єдиний цілісний процес, де філософія є базою світогляду та методології;
- вбачати життєвий смисл філософії, за її допомогою актуалізувати та успішно розв'язувати життєві проблеми;
- вміти поєднати базові знання з філософії з розв'язанням проблемних ситуацій в інших науках.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких компетентностей:

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-9. Навики здійснення безпечної діяльності.

ЗК-10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК-11. Здатність працювати автономно та в команді

ЗК-13. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальних компетентностей (СК):

СК-16. Здатність врахувати людський фактор в транспортних технологіях.

В результаті вивчення дисципліни студент має набути наступних програмних результатів навчання:

РН-1. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.

РН-2. Критично оцінювати наукові цінності і досягнення суспільства у розвитку транспортних технологій.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія філософії

Тема 1. Філософія, її предмет і соціальна роль.

Специфіка філософського осмислення світу. Філософія як світогляд. Історичні типи світогляду.

Філософія в системі матеріального та духовного буття. Головна проблематика філософії. Предмет філософії, його зміна в процесі розвитку історичних типів філософії. Основні функції філософії

Тема 2. Філософія стародавнього світу.

Про джерела філософії. Специфіка давньої східної філософії. Зародження філософії в стародавній Індії, основні школи. Давньокитайська філософія.

Основна парадигма західноєвропейського стародавнього філософствування. Основні етапи в розвитку філософії стародавньої Греції, Риму.

Тема 3. Філософія західноєвропейського середньовіччя.

Часові рамки та основна парадигма західноєвропейської середньовічної філософії. Апологетика. Неоплатонізм і основні положення філософії середніх віків в Європі. Схоластика. Місце і роль філософії Ф.Аквінського в систематизації християнської філософської думки.

Тема 4. Філософія Відродження.

Відродження і зміна стилю філософствування. Раннє Відродження та його основні особливості. Зміна проблематики філософствування: гуманізм, піднесення індивідуальності, відмова від схоластичних дискусій. Пізнє Відродження. Реформація. Основні напрямки та представники філософії Відродження.

Тема 5. Філософія нових часів.

Розвиток буржуазних відносин і зміна парадигми філософствування. Основні риси філософії Нових часів: філософія природи, матеріалізм, філософія методу, поліментальність. Ф.Бекон та постановка проблеми методу в філософії та природознавстві. Індукція. Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц) та сенсуалізм (Локк, Берклі, Юм) як основні напрямки філософської думки першого етапу Нових часів.

Тема 6. Німецька класична філософія.

Часові рамки та джерела німецької класичної філософії ХУІІ-ХІХ ст. І.Кант, постановка проблеми свободи волі людини. Матеріалізм та ідеалізм Канта, його агностицизм. Чистий і практичний розум. Суб'єктивний ідеалізм І.Фіхте, "Філософія откровения" Шеллінга. Філософська система Гегеля: об'єктивний ідеалізм, панлогізм, суперечність методу і системи. Філософія Л.Фейербаха

Французька філософія та постановка проблем суспільного розвитку. "Людина - машина", проблеми свободи у французькому Просвітництві.

Тема 7. Сучасна світова філософія.

Основні риси філософії ХХ століття: гуманізм та проблеми раціонального. Плюралізм течій сучасної філософської думки. Антропологічна філософія, позитивізм та неопозитивізм, філософська герменевтика. Філософія Маркса, її місце та роль у становленні та розвитку некласичних філософських систем ХІХ століття. "Філософія життя". Екзистенціалізм, фрейдизм.

Філософія екзистенціалізму, фрейдизм і неофрейдизм. Антропологічна філософія. Позитивізм та неопозитивізм. Філософська герменевтика.

Тема 8. Історія української філософської культури.

Світоглядні засади українства. Історія української філософської культури. Зародження філософських ідей в епоху княжої доби. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. М.Костомаров про український народний характер.

Тема 9. Класична і сучасна українська філософія.

Г.Сковорода, його філософська система. "Філософія серця" П.Юркевича. "Філософія мови" А.Потебні. Українська філософія кінця XIX – початку XX століття. Сучасна українська філософська думка.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії

Тема 10. Філософські проблеми буття.

Категорія буття, її філософський зміст та життєвий сенс. Структура буття. Проблема субстанції. Матерія, розвиток уявлень про неї в історії філософії та науки.

Рух як спосіб існування матерії. Основні форми руху. Їх взаємозв'язок. Основні атрибути матерії. Простір і час як форми існування матерії. Різновиди простору і часу, розвиток уявлень про них в історії філософії. Природа як складова частина матерії та об'єкт філософського аналізу.

Тема 11. Діалектика як вчення про розвиток.

Поняття діалектики: спосіб осмислення світу, метод пізнання, вчення про розвиток. Діалектика та метафізика: місце та роль у філософському осмисленні світу. Основні закони діалектики. Єдність та боротьба (взаємопроникнення) протилежностей. Взаємозв'язок кількісних та якісних змін. Заперечення заперечення. Основні категорії діалектики: сутність та явище, зміст і форма, закономірність та випадковість тощо.

Тема 12. Людина в системі філософського знання.

Людина як початок та кінцева мета філософствування: історичний аспект. Проблема антропогенезу: трудова теорія походження людини, еволюційна, космічна.

Поняття людини: основні складові сутності. Біологічне і соціальне в людині. Індивід, індивідуальність, особистість. Діяльність як основний спосіб людського існування: структура та особливості. Культура як поле самореалізації людини. Життя і смерть людини як філософська проблема.

Тема 13. Філософія духу.

Дух як предмет філософського аналізу: особливість проблеми, історичний аспект. Основні частини духу. Проблема свідомості філософії. Несвідоме, підсвідоме. Суспільна свідомість, її основні риси: відносна самостійність активність, соціальність, колективна природа, цілеспрямованість тощо. Структура суспільної свідомості. Ідеологія та суспільна психологія. Емпіричний та теоретичний рівні. Форми суспільної свідомості.

Тема 14. Пізнання як предмет філософського аналізу.

Практично - діяльна природа та сутність пізнавального відношення людини до світу. Пізнання як відображення в людській свідомості особливостей об'єктивного світу. Чуттєве та раціональне пізнання. Практика та її роль в пізнавальному процесі. Структура практики. Праця і спілкування. Необхідність і свобода в практичній діяльності. Вибір, цілепокладення. Практика та культура.

Істина як проблема гносеології. Її концепції. Прагматична теорія істини (В.Джеймс). Істина як узгодженість. Істина та метод пізнання. Поняття наукового методу пізнання. Загальнологічний методи пізнання. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження.

Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу.

Соціальна філософія, її предмет та особливості. Природні передумови, матеріальні засади та духовні основи суспільного життя. Структура суспільних відносин. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя суспільства. Проблема власності.

Тема 16. Теоретичні моделі суспільства.

Класова, національна, демографічна структура суспільного організму. Спосіб виробництва, його структура. Продуктивні сили, виробничі відносини. Людина як головна продуктивна сила суспільного виробництва. Теоретичні моделі соціуму.

Тема 17. Історія як процес. Філософія історії.

Розвиток суспільства як історія змін в економічній, соціальній, політичній, духовній та інших сферах суспільного життя. Еволюція та революція в суспільному розвитку. Проблема прогресу і регресу в історії: альтернативні концепції. Рушійні сили історичного розвитку. Співвідношення загальнолюдського, класового, національного, особистісного. Гуманізм та антигуманізм. Роль і місце насильства в історії.

Тема 18. Смісложиттєві проблеми людського життя.

Проблема сенсу, цінності, самоцінності людського життя в духовному досвіді людства. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода та гуманізм. Свобода і культура. Культура, псевдокультура, антикультура. Самореалізація особистості - центральна проблема сенсу життя індивіда. Самореалізація особистості як соціальна проблема: її зміст та сенсожиттєвий характер. Проблема людського щастя.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Історія філософії						
Тема 1. Філософія, її предмет і соціальна роль.	5	1	1	-	-	3
Тема 2. Філософія стародавнього світу.	4	1	-	-	-	3
Тема 3. Філософія західноєвропейського середньовіччя.	4	1	-	-	-	3
Тема 4. Філософія Відродження	4	1	-	-	-	3
Тема 5. Філософія нових часів.	4	1	-	-	-	3
Тема 6. Німецька класична філософія.	5	1	1	-	-	3
Тема 7. Сучасна світова філософія.	6	2	1	-	-	3
Тема 8. Історія української філософської культури.	6	2	1	-	-	3
Тема 9. Класична і сучасна українська філософія	7	2	2	-	-	3
Разом за змістовим модулем 1	45	12	6	-	-	27
Модуль 2						
Тема 1. Філософські проблеми буття.	5	1	1	-	-	3
Тема 2. Діалектика як вчення про розвиток.	6	2	1	-	-	3
Тема 3. Людина в системі філософського знання.	6	2	1	-	-	3
Тема 4. Філософія духу.	4	1	-	-	-	3
Тема 5. Пізнання як предмет філософського аналізу.	5	1	1	-	-	3
Тема 6. Суспільство як предмет філософського аналізу.	5	1	1	-	-	3
Тема 7. Теоретичні моделі суспільства.	4	1	-	-	-	3
Тема 8. Історія як процес. Філософія історії.	4	1	-	-	-	3
Тема 9. Смісложиттєві проблеми людського буття	6	2	1	-	-	3
Разом за змістовим модулем 2	45	12	6	-	-	27
Усього годин	90	24	12	-	-	54

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Філософія, її предмет і соціальна роль	1
2.	Філософія стародавнього світу	1
3.	Філософія західноєвропейського середньовіччя	1
4.	Філософія Відродження	1
5.	Філософія нових часів	1
6.	Німецька класична філософія	1
7.	Сучасна світова філософія	1
8.	Історія української філософської культури	1
9.	Філософські проблеми буття	1
10.	Діалектика як вчення про розвиток	1
11.	Людина в системі філософського знання	1
12.	Пізнання як предмет філософського аналізу	1
Разом		12

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія, її предмет і соціальна роль	3
2	Філософія стародавнього світу	3
3	Філософія західноєвропейського середньовіччя	3
4	Філософія Відродження	3
5	Філософія нових часів	3
6	Німецька класична філософія	3
7	Сучасна світова філософія	3
8	Історія української філософської культури	3
9	Класича і сучасна українська філософія	3
10	Філософські проблеми буття	3
11	Діалектика як вчення про розвиток	3
12	Людина в системі філософського знання	3
13	Філософія духу	3
14	Пізнання як предмет філософського аналізу	3
15	Філософські проблеми істини	3
16	Суспільство як предмет філософського аналізу	3
17	Історія як процес. Філософія історії	3
18	Смисложиттєві проблеми людського буття	3
Разом		54

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми
1	Специфіка філософського осмислення світу.
2	Філософія в системі наук.
3	Джерела філософії: історичні, соціальні, інтелектуальні.
4	Філософія в країнах давнього Єгипту, Межиріччя.
5	Пізня середньовічна схоластика.

6	Відродження як філософія індивідуальної людини.
7	Проблема методу у Нові часи: Ф.Бекон і Р.Декарт.
8	Ж.Ламетрі та його праця “Людина-машина”.
9	Гегель: суперечність методу та новації.
10	Л.Фейєрбах та його праця “Сутність християнства”.
11	Сучасна філософія: традиції та новації.
12	“Філософія мови” А.Потебні.
13	Українська філософія ХХ століття.
14	Сучасні уявлення про матерію.
15	Діалектика як філософський метод і теорія.
16	Метафізика: понятійні рамки.
17	Поняття душі: історико-філософський аспект.
18	Форми суспільної свідомості: традиційне та інноваційне.
19	Біологічне і соціальне в людині.
20	Структура особистості.
21	Самореалізація особистості як стрижнева проблема сучасної людини.
22	Суб’єктно-об’єктна природа пізнання.
23	Головні концепції істини.
24	Методи наукового дослідження.
25	Суспільство як соціальний організм.
26	Проблема побудови теоретичних моделей соціуму.
27	Предмет філософії історії.
28	Проблема прогресу та регресу в історичному розвитку.
29	Проблема сенсу історії.
30	Історія як об’єкт філософського аналізу.

10. Методи навчання

Для вивчення дисципліни «Філософія» використовуються методи навчання такі, як: способи спільної праці викладача та студента як денної, так і заочної форми навчання, за допомогою яких викладач надає студенту можливість отримати певні знання, інформацію, сприяє розвитку навичок та вмінь, здібностей, що необхідні майбутньому фахівцю.

Основними методами навчання є:

– викладання матеріалу на лекційних заняттях за темами, що наведені у програмі навчальної дисципліни;

– пояснення як послідовне логічне викладання складних питань, правил, принципів, законів. Використовується як на лекційних, так і на семінарських заняттях;

– метод обговорення матеріалу, що вивчається. Обговорення здійснюється у формі семінарських занять та бесід у вільний від аудиторних занять час. Під час проведення семінарського заняття з найбільш актуальних проблем курсу з метою більш якісного засвоєння учбового матеріалу використовуються дискусія та проблемна ситуація;

– метод вправ, який включає в себе вирішення завдань, що наведені у методичних рекомендаціях до вивчення курсу з кожної теми, аналіз конкретних ситуацій з

використанням фактичного матеріалу, який готується як викладачем, так і студентами самостійно. Виконання вправ може здійснюватися як індивідуально кожним студентом під контролем викладача або самостійно, так і у формі виконання завдань групою у час відведений на аудиторні семінарські заняття;

– самостійна робота студента, яка включає роботу з літературними джерелами з дисципліни; виконання практичних домашніх завдань та вправ; виконання індивідуальних завдань, а саме написання рефератів, есе, аналіз конкретної ситуації, складання конспектів-схем, підготовка доповідей з подальшим обговоренням за тематикою, що наведена у методичних рекомендаціях щодо вивчення курсу.

11. Методи контролю

При вивченні дисципліни з метою забезпечення високої якості знань студентів використовуються наступні методи контролю успішності:

– усний контроль та самоконтроль. Усний контроль здійснює викладач у формі опитування студентів під час проведення семінарських занять з питань, що наведені у методичних рекомендаціях щодо вивчення кожної теми з курсу;

– письмовий контроль і самоконтроль. Письмовий контроль реалізується у формі контрольних робіт за окремими темами, модульних контрольних робіт та підсумкової роботи по закінченню вивчення курсу;

– тестовий контроль, який дає можливість перевірити якість знань студентів за окремою темою курсу, якість знань по закінченню вивчення дисципліни, а також якість вхідних та залишкових знань, вмінь студента.

Формою підсумкового контролю з дисципліни «Філософія» є екзамен. Екзамен проводиться у письмовій формі. Студент має право не складати екзамен і отримати оцінку за результатами ПМК, якщо він виконав всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів і отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову оцінку.

Якщо студент отримав не задовільну оцінку або не згоден з оцінкою за результатами ПМК, він повинен скласти екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума	Підсумковий тест (екзамен)
Змістовий модуль №1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
5	5	5	5	6	6	6	6	6		
Поточне тестування та самостійна робота									100	100
Змістовий модуль №2										
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
5	5	5	5	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма з філософії.
2. Робоча навчальна програма з філософії.
3. Плани семінарських занять з філософії.
4. Контрольні питання з філософії.
5. Тематика контрольних робіт для заочної форми навчання.

14. Рекомендована література

Базова

1. Філософія. Філософія. Навчальний посібник / За ред. І.В.Бичка. - К.: Либідь, 1994. – 408с. – 52.
2. Філософія. Філософія. Навчальний посібник / За ред. І.В.Бичка. - К.: Либідь, 1991. – 401с. – 50.
3. Введение в философию. Учебник для вузов. В 2 ч. - М., Политиздат, 1990. - 376с., - 639с. – 13.
4. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. - К., Генеза, 1993. – 180.
5. Філософія. Курс лекцій. Навч. посібн/ І.В.Бичко, В.Г.Табачковський, Ю.В.Осічнюк. -К., Либідь, 1991. – 35.
6. Філософія. Навчальний посібник / За ред. І.Ф. Надольного. - К., 1996. – 3.
7. Філософія / За ред. Г.А.Зайченка. - К., 1997. – 19.
8. Спиркин О.Г. Философия. - М., 2001. – 2.
9. Философский энциклопедический словарь. - М., 1983. – 1.

Допоміжна

10. Гегель Г.В.Ф. Кто мыслит абстрактно? /Работы разных лет. - М., Мысль, 1970. - Т. 1. - С. 387-394.
11. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. - М., Высшая школа. 1991.
12. Теяр де Шарден П. Феномен человека. - М., Наука 1987. - 240 с.
13. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. - М., Политиздат, 1992. -543 с.
14. Поппер К. Ницета историцизма // Вопросы философии. - 1992. - № 3. 15.Тейнби А.Дж. Постижение истории. - М., Прогресс, 1991. - 736 с.
16. Ясперс К. Смысл и назначение истории. - М., Политиздат. 1991.
17. Бердяев Н.А. О назначении человека. - М., Республика, 1993.

15. Інформаційні ресурси

1. Рекомендована література (базова та допоміжна).
2. Законодавча база забезпечення вищої освіти в Україні.
3. Інтернетресурси.